№ 22 Փետրվարի 17 (Մարտի 1) 1879 Փետրվարի 17 (Մարտի 1) № 22

ՕԻՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կէս տարվա՝ 6 ռուբլի։

Ամիսքանում երկու անգամ՝ մեծ չափով։

Տարեկան գրանցված է Ներքին Գրաքննության մէջ։

ՄՇԱԿ

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10–2 ժամ (Բացի կիրակի և ազգ տօներից)։

Ցայտագրութիւնքն ընդունվում է ամեն յանգամ։

Ցայտագրութիւնների համար վճարում են խրատանոցիս բառին 2 կոպէկ։

ԻՍԿԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Քաղաքական վիճակն անցեալում — Ներքին անհանգիստութիւնքն — Նամակ Նիժնիից — Ներքին լուրեր — Ռուսական — Ռուսական — Դեղեցիկ նկար. — Մշակներ։ Հանրագիրներ։ — Ցայտագրութիւններ։ — Նեղեկութիւններ։ — Բանաձև — Գանձարանի գեղեցիկ հանգամանքներ։

ՓԱՂԱՔԱԿԱՆ ՎԵՐԶԻՆ ԱՆՑԵԼԸ

Ռուս-թուրքաց վերջնական խաղաղական դաշնագիրը այժմէն կապված է։ Դաշնագիրը ստորագրված, հաստատված և հրատարակված է։

Ներքին դաշնագիրը կապելուց յետոյ հատուկական կարծիքը թէ Ռուսաստանի և թէ Օրթոպայի մէջ պատերազմի մասին հանգստացած չէր, մինչև որ ստորագրվեցաւ վերջնական խաղաղական դաշնագիրը։

Ռուսաց զորքերը այժմ արդէն յետ են քաշվում Եւրոպական Թուրքիայից։

Ռուս և անգլիական կառավարութիւնքը մի քանի անգամ հրաւիրվեցան Լոնդոնի մէջ քննելու՝ արդեօք Ռուսաստանը գնապատեմ իրաւունք ունենայ Կարսի մէջ և երբ ռուսաց գնապատեմը հատուցանէ Կարսը։ Ընդդիմանալ պահանջեց Էմիրից, որ նա հնազանդի ռուս գնապատեմը իր ժողովրդից և ընդունի անգլիական գնապատեմը։ Այդ պահանջը Աֆղանիստանի Էմիր Շիր-Ալին մերժեց և այդպիսով պատճառ եղաւ Անգլիայի և Աֆղանիստանի մէջ պատերազմի սկսվելուն։

Այդ պատերազմը, ինչպէս երևում է, վերջանալու վրա է։ Անցեալ շաբաթների հեռագրերից մէջը չեմ կարդացել տեղեկութիւն հրամանատարի մասին։ Ընդդիմանալ չէ կարելի, որ Ռուսաստանը գնապատեմ ունենար Կարսի մէջ և երբ ռուսաց գնապատեմը հատուցանէ Կարսը։ Ընդդիմանալ պահանջեց Էմիրից, որ նա հնազանդի ռուս գնապատեմը իր ժողովրդից և ընդունի անգլիական գնապատեմը։ Այդ պահանջը Աֆղանիստանի Էմիր Շիր-Ալին մերժեց և այդպիսով պատճառ եղաւ Անգլիայի և Աֆղանիստանի մէջ պատերազմի սկսվելուն։

Այդ պատերազմը, ինչպէս երևում է, վերջանալու վրա է։ Անցեալ շաբաթների հեռագրերից մէջը չեմ կարդացել տեղեկութիւն հրամանատարի մասին։ Ընդդիմանալ չէ կարելի, որ Ռուսաստանը գնապատեմ ունենար Կարսի մէջ և երբ ռուսաց գնապատեմը հատուցանէ Կարսը։ Ընդդիմանալ պահանջեց Էմիրից, որ նա հնազանդի ռուս գնապատեմը իր ժողովրդից և ընդունի անգլիական գնապատեմը։ Այդ պահանջը Աֆղանիստանի Էմիր Շիր-Ալին մերժեց և այդպիսով պատճառ եղաւ Անգլիայի և Աֆղանիստանի մէջ պատերազմի սկսվելուն։

Այդ պատերազմը, ինչպէս երևում է, վերջանալու վրա է։ Անցեալ շաբաթների հեռագրերի

կարող լինել Գերմանիայի համար, մանաւանդ այս վերջին պետութեան մէջ բնակվող սոցիալիստների դէմ ուղղած գրգռիչի բնոյթը չունայ։

Անգլիական ազատամիտ կուսակցութիւնը անգամ յարձակվում է Գիկենսֆիլդի բազարակարգութեան վրայ։ Այդ կուսակցութիւնը Գլադստոնի առաջնորդութեամբ դատապարտում է պարտադրանքների քաղաքականութիւնը և աշխատում է խլել նրանից կառավարական գիկը։ Այդ քնարդիզանները շարունակվելու են պարլամենտի ներկայ գործունէութեան ժամանակ և բաւական հետաքրքիր են լինելու։ Լորդերները կասեցիր են յայտնում, որ այս անգամ ազատամիտ կուսակցութիւնը կարող է աջողութիւն ունենալ, որովհետև վերջին անցքերը Աֆղանիստանում և Հարաւային Աֆրիկայում (գրանց մասին տեղեկութիւն է տուած «Պ՞շակի» արտաքին տեսութեան բաժնում) Գլադստոնի կուսակցութեան ձեռքը գործիք է տալիս։

Գերմանական պարլամենտի այժմեան նիստերը նոյնպէս հետաքրքիր են լինելու, որովհետև այժմ պարլամենտի մէջ քննվելու են այնպիսի անուանական հարցեր, որոնք ազդում Լուսատոյի համար

ՆԵՐԹԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԵՒԺԻՑ

—

2 փետրվարի

Հպատասխանի ոչխարագրութեան մասին դանդաղ մարդը գիտէ, որ Ռուսին նրա նահանգներից մէնն է։ Ակդանակ է, ուր երբեմն հարց տալու պատասխանները գրած են անձնական հարման ոչխարի մասին, փարեկ են իրանց դրեր նրանց ցանին, մասնավորապէս, որ քանվում էր այդ նահանգում և քանվում է այժմ, ոչխարագիտներն են, որանց ժողովրդի մէջ երբեմնի պատմական խրատներին առաջ է քերում հայերէնը։ Թէ որքան էին նրանք դեռ, պատմական ժամանակներում այդ չէ գիտում, միայն այժմ շատ-շատ հազար տարի հայերէն լինեն, որ գեռանվում են բարդատարդ։ Նիժ և վարդայէն գիտցողներ։ Ուրեմն բացի այս երկու գիտցողներից անհրաժեշտ է ոչխարագիտ։ Ինչպէս բացի ոչխարներին, մի փարեկ ժողովրդ, որ ունի իր սեփական, նիստ և սովորութիւն։ Շրջապատված մահմեդական ազգերով նրանք փարեկում են պահպանել քրիստոնէական հաւատը, մեր Լուսաւորչի գաւանութիւնը։

Գրքասանիկութեան գաղափարի տարածումը եղել է առանձին անգամ նշելի առաջադէմ։ Գրեթէ տարի 70 աշակերտներից մէնը, իսկ յառաջադիմութեան գաւառութիւնը հասել է Հրգաստի հարմանով Դրիգորիս ծերունուն։ Ուրեմն, եթէ ընդունենք, իրան հմտութիւն, խորհնացու իրաւունքը ոչխարների ծաղման մասին, գուցէ կը գայ որ որանց մեզ հարկրիս հնա ինչպէս կրանվեն։ Նոյնպէս ոչխարից են, միայն ոչ լեռում, ոչի պատահարը կարելի է բարդարդ և առանձնացած կեանքով։

Ոչխարների յատկութիւնները, ընտանեկան ուսումնութիւնները, հաստատական կեանքը հնարագտելու արժանի են։ Նրանց պարարտանները հնա ծանոթանալու համար, քանանի եղբիրի ոչխարների մասին տեղեկութիւն տալու համար, բաւական ընդարձակ գրուածք է հարկաւոր։ Եւ այդ ուսումնութիւնը մասնագիր քննելով կարարում շատ ժամանակում, այժմ կամենում եմ յատ քիչին կիրարով ծանոթացնել ոչխարների մասին։

Այդան մի բնանոթական ոչխարի գաղտնանցներին

գերեզմանատարերը ծախել և միայն Էշմիանցին տալ, պարտական է նրանց հարկաւոր գործ գնել պարտական համար։

Վերջապէս, թէ գերեզմանատան թանգարը, թէ պարտական ընդունելութիւնը և թէ պ. Տէր-Մինաս-լեանցի եկեղեցին,—այդ բոլորը նոր գան գործանքի յաջողութիւնը յայտնի էին հազար գաղափարներ։ Ուրվանան նոյն իսկ Նոր-Նախիջեւանի հոգեւոր գաղափարը, որ այսօր յայտնում է Ամերիկայի կամանը, սակայն իսկ գաղափարներ ունի նրանց առաջ թեկնածու։ Ամենայնի, գանանան չէ գաղտնում գաղափարի պարտնի վրա ուրիշ—ուրիշ քարոզներ ասել։ Մի ասիա առաջ նա թանգիրով գրած էր ընտանեան գաղտնարանի (Բնչ իրաւունքով) և պ. Տէր-Մինաս-լեանցի վերաբերութեամբ հարցրել էր ոչխարի մի գրագրութիւն, որ տեղադրում է գրել։... Նրանից մի քանի որ յետոյ գրուածքը գանանան գնում է թղթերի մէջ գցել։ Բերքարդ, խոսանել Ամերիկի գեղեցիկանանքը տարածում պարտական չէ։ Այդ հարցս նոյնպէս մէջ էլ ասէր հարցը իր տասնեակն հարցերը ունի։ Պ. Տէր-Մինաս-լեանցի հնա նրա թշնամութիւնը յայտնի է և տարբերվ էլեմենտներն։ Ինչ քանի տարի է, որ պարտական հնա վրա է և նա մի քարանան գաղտ, հարցատարը գաղտնարանի գանգատվել է, իսկ թէ պարտանը կամանչ է նրան թանանարդ տարբ գեղեցիկ գեղեցիկ գեղեցիկ։ Ինչ մի ասիա առաջ նա թանգիրով գրել էր ընտանեան գաղտնարանի (Բնչ իրաւունքով) և պ. Տէր-Մինաս-լեանցի վերաբերութեամբ հարցրել էր ոչխարի մի գրագրութիւն, որ տեղադրում է գրել։... Նրանից մի քանի որ յետոյ գրուածքը գանանան գնում է թղթերի մէջ գցել։ Բերքարդ, խոսանել Ամերիկի գեղեցիկանանքը տարածում պարտական չէ։ Այդ հարցս նոյնպէս մէջ էլ ասէր հարցը իր տասնեակն հարցերը ունի։ Պ. Տէր-Մինաս-լեանցի հնա նրա թշնամութիւնը յայտնի է և տարբերվ էլեմենտներն։ Ինչ քանի տարի է, որ պարտական հնա վրա է և նա մի քարանան գաղտ, հարցատարը գաղտնարանի գանգատվել է, իսկ թէ պարտանը կամանչ է նրան թանանարդ տարբ

Նիհիլիստների պարտությունը մի կողմից. երբեք ապրելիությունը միւս կողմից պատճառ է եղել, կարծում են, որ նրանք չոփոփուն հարձակում են։ Լսվեն մի քիչ ընկած, պատասխանված մարդ. որպէս ամենայն հեղափոխիչներ կարիքի է համաձայնվելու ժամանակ մանել քեզ մեռ—մասնաւորում ես—8—10 հոգուց բուրգ փոքր ունի։ Ես ինչ է անում նա ապրելը. ինչ էլ ես կարում.—միացում է ամենայն ջղաբարությունների գնանի տակ, այլ ոչ ցեղ և ուրիշ կարողություն մեզանում նրան նրանն նրա հարաբերությունն իշխանները երբեմն ես կանանց վրա և ոչ մի ապրանք։

Ինչպես տեսնում եք ապրանքները, որոնց նիհիլիստները վեր առան նիհիլիզմների, ունեն իրանց ապրելիարար պարտությունքներ, հանգիստ գնանք. հարաբերություն։ Մնում է միայն ուսում, գիտություն։ Կրկնում է գրանց մէջ ապրելու, գիտություն։ Բերում է գրանց հետ, ինչ-որ ամենայն հեղափոխիչ ունեցել է։

—

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՔԸ

Նոյեմբերի համարի քառասունչորսերորդ թերթում ապրիլով Վերին-Ալգուլիի գերեզմանատան խնդիրը վերջացրել լրագրողը հարկաւոր նկատեց համարում հարցրեցնել սենսացիոնալ, որ մենք քաղաքում նոր հասան ապրելու։ Մի քանի ժամանակ սրանից առաջ հայ եկեղեցականներից մեկը գրել էր վերին ազգության պ. Ի. Տէր-Միքայելյանցին առաջարկելով նրան մի գումար նուիրել Ս. Էջմիածնի ճեմարանին։ Պատանը մերժել էր ստրաքարի խնդիրքը և պատասխանել էր, «Մենք քան մի քանի մարդ ունի, որ կարողացաս իր առեւորդներից մի նշանաւոր գումար ստանալ։ Պէտք է վերցնում հանգիստ ինքնուրոյն (Սանսեն քաղաքում *)։ Եւ դուք, որ դուք բնակիչ քաղաքում էք մեծատունի համար, ես չատ եմ համարում նուիրել ունայն ազգաւոր վերնագրերին, քան թէ մեծատունը։ Ինչ անեցիք չնայած ծագում է վերին-Ալգուլիի գերեզմանատան խնդիրը։

—

Հոգեւոր իշխանությունը ստացությունը գտնում ենք այն հարցերի վրա, որոնք առաջարկված են ՎԵՐԻՆ-ԱԼԳՈՒԼԻՍԻ գործակալ քահանայ տէր Մովսէսին։

—

*) Ինչ անեցությունը մեզ չատ կարևորաւոր է երևում։ Դրա մասին մենք հարց էլ առաջարկեցինք, բայց ոչ ոք չէ պատասխանեցնում։ Խմբ.

պահանջել ազգային հանգամանքները, եթէ նա քանեմանում է, որ չէ կարելի այն բարերը, թէ որ նուիրատուն են եղել մեզ համար,—նա խորհուրդ կը տայի, փոխանակ ազգությունը հնա վերցրեցու, ուշադրություն դարձնելին այն վանքերի և եկեղեցիների վրա, որ գանացան տեղերում թաղուած ազգությունը նուաստանում են։ Ես խորհուրդ կը տայի ազգությունը դարձնել վանքերի և եկեղեցաղարդման հոգերի վրա, որ այս և այն հայ ազգությունների (իսկ երբեմն քաղաքությունները) բարգաւաճվում են։ Վերջապէս նա խորհուրդ կը տայի հոգ տանել ֆեդեցանի թեկեցու ֆեդեցանի անդամների շինությունն համար,—իսկ մեծատունների վրա հոգ տանելը մեծատունների գործն է, ոչ-ազգու տասը մեր փորձը։

Կարելի գտնուլով ցեղի տեր Մովսէսը. նա գոգությունն ազգանի նամ համարում նրան, որովհետև ազգանունը տեր Մովսէս իր յայտարարությունը կատարում է իր ծառայությունը և հանգամանում է Մեսրոպ իր պաշտոնին։ Բայց պրպտելու դարձանում նրան ազգ ունի գերեզմանատան գործակալ, նրան պէտք է յայտնի լի նեղին մի քահանայի վարմունքները, թէ ինչպես մինչև ոչ նրա մասին իր իշխանությունը։ Այս պատճառով ես առաջարկում եմ հանձնել հարցերը և պատասխանում եմ պատասխանս։

1. Այն մի քահանան է, որին կարելի ձեռնարկել իրանց ցանկացը գուրս ազգից, և թէ ոչ գործի համար.

2. Այն մի քահանան է, որ ասում Մոսկոյ եկեղեցու մէջ գտնում Գնանեցին ձեռնից և նրան հրեշ ազգի բանաստեղծի ասից։

3. Այն մի քահանան է, որ նոյն գործում Գնանեցի ազգան գաղտնաստանի մասանից, իբր թէ նա մի երեխայի նա անարդարանան յարաբերություն և ունենցել ասելը Շմասան ինքնությունի մէջ, բայց քահանան ասուցեցու, յանցաւորը ազգությունը։

4. Այն մի քահանան է, որ մի նշանաւոր պարանի հետ գրչանան գաղ և վարում, և թէ ոչ գործի համար։

5. Այն մի քահանան էր, որ անցյալում գիտեմ էր Լենանի հանանցանանին, նոյնիցնանի գաղտնաստանցին և իր մասնագիտի վրա գանացան վարում էր, թէ նրան ֆամիլիան ունենալ, մի քանի էլին ազգանունը։

6. Այն մի քահանան էր, ազգի անհանգստաբերման համար մի քանի անգամ հրամայվելու մասնաւոր իշխանությունից, որ թոյլատրվեն հանանցանի դուրանից գաղտնաստ, և նա գանացան Ստարցեցիներով գործնական մեզ իր անգամ։

7. Այն մի քահանան է, որ սանդարեցել է Գաղտնի հասարակությունները ասին գնչեր 20 գաղտնաստ, իսկ ցեղերները 8 գաղտնաստ։ Ասան ասեց փոքրացնելուն, և ասա ասեցն պարանանաստանի համար։

8. Այն մի քահանան էր, որին Լենանի հանանցանցու գաղտնաստ վճռեց հրեշ ազգի գաղտնաստանի և թէ գործի համար։

9. Այն մի քահանան էր, որ պ. Գ... ազգի ասեց, նեղիցնանցի անցանի վրա անանցին իշխանությունի գրեց, թէ իրան մասնաստ էին թանանաստ գաղտնի։

10. Այն մի քահանան էր, որ մի և նոյն գրքերում մի ազգի պարանի ասան մէջ նոյնցնանի մի ազգանի յարաբերցրեց, թէ լրան մասնաստ էին թանանաստ թէր։

11. Այն մի քահանան է, որին ոչ մի ասան չեն կարդում, ասանանցիները վանանցանցի, մի գաղտ լրանց վրա մի շատ գրել։

12. Այն մի քահանան է, որ միշտ գլենցեցով է մեռ գաղտ և թէ գործի համար։

13. Այն մի քահանան էր, որ պ. Ամիրզանանց գանանցանցին Եգուլիի բաղարում, անացին

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԴԵՊՄԱՆԻՄ

—

Ա. բանտարան Ճառը, որով Վիրջինիան բացեց պարլամենտի նիստը, գլխաւորապես ուշադրաւում է այն գրացրեցրեն ուրիշին, որը, թէպէտ յայտնի է, փաստաց ընդունված է ֆեդերալիստների խորհրդարանից։ Չը նայելով որ խորհրդարանը մեծ դրամական բանանանանի, և մինչև անգամ մի քանի փոփոխությունների բերելուց որոշ ուրիշը, այնուամենայնիւ նա պատրաստում է իր ֆասարակ դերը։ Դատարան Ճառը ֆասարակ շեղարանությունի է, յայտնում պարլամենտին ուրիշի բնագանությունն հանարը. բայց գնա ոչ ոչ յայտնի չէ թէ ինչ մանուի գեղ յայտնի ուրիշի մանարի և ոչ ոչ ինչպես մանարի, ինչպես և գաղտ գաղտ մանարի, մոգոնը նրան ինքնի ֆեդերալիստի ոգեանանց։

Պարտնիք չը հաց, որ այս Ճառից յետոյ մոգոնը չատ լաւագոյն դրությունն մէջ էր գանանում։ Պատանում են որ այդ Ճառի առիթով, վերջին մանանանիները միայն մի ֆեդերալիստի մոգով են անանցել։

Պերանանիան փետրվարի 11-ին հանդիսաւոր ֆեդերալ առնում էր Վիրջինիի և ֆաղաքների Ազգաբնակի հարանանի յարելանը։

Պերանանիայի հարաւային լրագրներից մէկը ֆեդերալիստական նեռ յայտնում է, որ նիրկ Ռոգերսի բիսոքը առաջարկեցին Բատանիայի բիսոքին, նա էլ հանանցնել ընդունել այդ, նիրկ միայն առաջարկը պանանանանի ունենալու։ Մի և նոյն լրագիրը ասելանում է, որ Ֆեդերալիստի անանանանանի ֆանանանանանի գեղ Ա. բ գանանանանանի անանանանանանի։ Ասան ասանանանանան